

Ledaren

Strypta penningkranar bästa botemedlet mot kriminella nätverk

En växande organiserad brottslighet är en stor belastning för samhället av flera olika orsaker. Dels skapas en parallell skuggeekonomi, dels krävs allt större resurser för vård, polis och rättsväsende. Utöver det har en ökad känsla av osäkerhet en inverkan på väljarnas åsikter och därmed på vilka frågor som de politiska partierna prioriterar. Det leder i sin tur till ett hårdare åsiktsklimat, striktare lagstiftning och mer övervakning.

En av grundbultarna i den nordiska välfärdsmodellen är en bred skattebas där så få penningströmmar som möjligt passerar systemet utan att beskattas. En annan viktig komponent är att medborgarna inte missbrukar de tjänster och ersättningar som den offentliga välfärden erbjuder. Kriminella ligor och nätverk har som affärsidé att bryta mot båda dessa kriterier som är förutsättningar för ett tryggt och förutsägbart samhälle.

I Sverige omsätter den illegala ekonomin allt större belopp och förorsakar i kombination med brutala våldsbrott enorma utmaningar för myndigheterna. Kostnaderna är också stora för företag som i praktiken tvingas ta hand om brottsbekämpningen själva, genom att investera i övervakningskameror och anlita väktare. I Sveriges fall är konsekvenserna mycket större än de direkta kostnaderna eftersom landets image som ett av världens mest stabila och trygga samhällen har fått sig en rejäl törn.

För den som har följt med de kriminella ligornas och nätverkens expansion i Sverige har det varit uppenbart att det endast varit en tidsfråga innan de försöker kapa åt sig marknadsandelar i grannländerna. I media har det rapporterats om att svenska kriminella nätverk varit inblandade i droghandel i Norge och Finland. Danmark har drabbats tidigare och infört åtgärder som riktar sig mot gängkriminella.

Organiserade kriminella ligor kan i vissa avseenden jämföras med företag, framför allt när det gäller ambitionerna att växa och ta över nya marknader. De svenska ligorna har ett avsevärt större våldskapital och mer resurser än ligorna som för tillfället har hand om droghandel och annan kriminell verksamhet i Finland. Det betyder att de har kapacitet att tränga ut lokala konkurrenter och ta över marknaden på olika orter, förutsatt att de lyckas etablera sig i Finland.

Den växande organiserade kriminaliteten får konsekvenser också i ett större sammanhang. Risken är stor för att det ska bli ännu svårare än tidigare att avskaffa byråkrati som gör det krångligt för nordbor att jobba och bo i ett annat nordiskt land. Orsaken är att politiker och myndigheter knappast vill fatta beslut som riskerar att göra det lättare för kriminella ligor att operera över landsgränserna. Det är ett bakslag för den nordiska integration som det för tillfället finns ett stort behov av.

Patrik Lindfors
är styrelsemedlem
i Ekonomiska Samfundet.

I många länder växer missnöjet över att mindre allvarliga brott prioriteras ned hos polis och rättsväsende. Det betyder att medborgare och företag som drabbas direkt av brottsligheten även drabbas indirekt eftersom myndigheterna tvingas använda sina resurser på de mest allvarliga fallen. I längden leder det till att företag och privatpersoner inte längre ser det värt besväret att anmäla om till exempel mindre stölder. Det underminerar förtroendet för rättsstaten och skickar fel signaler till dem som utför brotten.

En form av kriminalitet som växer snabbt är bedrägerier som riktar sig mot privatpersoner, företag och den offentliga sektorn. Den verksamheten kan vara mycket lukrativ samtidigt som risken för att åka fast är lägre än vid till exempel droghandel. Straffen är dessutom i regel lindrigare. Finanssektorn gör mycket för att förhindra bedrägerier men avgörande är också att vi lär oss att känna igen de mest typiska försöken till luredrejeri via bland annat telefon och epost.

I Sverige har ligorna satt i system att pumpa ut pengar ur välfärden genom att missbruka de offentliga tjänster och understöd som kommunerna erbjuder sina invånare. Missbruket av välfärdstjänster får långtgående konsekvenser eftersom det dränerar systemet på resurser men också eftersom det leder till en striktare övervakning som kostar mer och gör det svårare för behövande att få den hjälp de har rätt till.

Det effektivaste sättet att dämpa och kapa kriminella ligors verksamhet är att strypa penning-

flödet. Intresset för bedrägerier, droghandel och andra former av illegal verksamhet minskar om det inte längre är lika lönsamt. En av de viktigaste åtgärderna är att stoppa penningtvätt och förhindra att de tillgångar som skapats genom kriminell verksamhet slussas vidare in i affärsverksamhet och fortsätter att ge avkastning.

En annan viktig komponent är att göra det svårare för ligorna att rekrytera nya medlemmar. Det målet kan delvis uppnås genom att göra livet allmänt krångligt och besvärligt för den som väljer en brottslig bana, förutom att straffet är tillräckligt avskräckande och risken för att åka fast är tillräckligt hög. En konkret åtgärd är att ge myndigheterna befogenheter att konfiskera bilar och dyra klockor av kriminella som rör sig bland allmänheten. Den typen av synliga ingripanden gör det mindre attraktivt för framför allt yngre personer att ge sig in på en kriminell bana. Andra viktiga förebyggande åtgärder är att satsa resurser på skolan och ge unga möjligheter att ta del av en gemenskap, till exempel via idrott.

Det finns metoder och verktyg för att stoppa, eller åtminstone bromsa, de kriminella nätverkens framfart. Ju längre besluten dröjer desto svårare blir det att få bukt med problemet. Den organiserade brottsligheten är i allra högsta grad en gemensam utmaning för Danmark, Finland, Norge och Sverige och därför finns det all orsak för länderna att samarbeta och utbyta information så långt det är möjligt.